

Nyhedsbrev nr. 21 - sept. 1996

ISSN 0908-3553

Generalforsamlingen 1996: Formandens beretning for 1995

1. Generalforsamling i København 5.4.1995

LEDA holdt sin årlige generalforsamling den 5.4.1995.

Beretningen blev udsendt til medlemmerne i Nyhedsbrev nr. 18 i juni 1995, og efter generalforsamlingen så bestyrelsen således ud:

Formand: Pia Jarvad, kasserer: Torben Arboe Andersen, sekretær: Anna Garde, bestyrelsesmedlemmer: Anna Braasch og Jens Axelsen, suppleanter: K.T. Thomsen og Henrik Holmboe, revisor: Boel Bøggild Andersen, revisorsuppleant: Ebba Hjorth. I forbindelse med generalforsamlingen, der blev afholdt på Københavns Universitet Amager, var der medlemsmøde med temaet "Leksikografiske uddannelser" hvor Hanne Ruus, Berit Heer Henriksen, Christian Becker-Christensen og LEDAs bestyrelse kom med indlæg. Korte referater af indlæggene fra dette medlemsmøde er offentliggjort i LEDAs Nyhedsbrev nr. 19.

2. Medlemsmøder

Der blev holdt to medlemsmøder i året 1995, begge som på vej hjem-møder. Det første var Ole Holten Pind: Paliordbogen i lyst og nød, d. 24.10.1995. Vi fik et spændende og livligt oplæg om ordbogen, dens lange historie, dens opbygning, og de mangeartede problemer der var involveret i arbejdet med pali. Desværre var der kun 10 deltagere til mødet. Det andet medlemsmøde blev afholdt 6.12.1995. Emnet var Dansk standard for lagring og udveksling af leksikalske data med oplæg af Bodil Nistrup Madsen. Til dette møde var der knap 20 deltagere.

Nyhedsformidling

1. Nyhedsbrev nr. 17
udsendes i marts 1995
2. Nyhedsbrev nr. 18
udsendes i juni 1995
3. Nyhedsbrev nr. 19
udsendes i oktober 1995
(9 boganmeldelser)

Faglige engagementer

1. *International Journal of Lexicography*

LEDA er fortsat Institutional Member of the Editorial Board of International Journal of Lexicography, stadig repræsenteret ved Ebba Hjorth. Og vores medlem Ole Norling-Christensen er fortsat i redaktionskomiteen.

2. *Nordisk Forening for Leksikografi*

LEDA er fortsat medlem af redaktionskomiteen for Nordisk Forening for Leksikografis tidsskrift LexicoNordica, repræsenteret af Jens Axelsen. LEDAs bestyrelsesmedlem Anna Braasch er afløst som formand for Nordisk Forening for Leksikografi. Den nuværende formand er Jón Hilmar Jónsson. NFLs leksikografikonference blev afholdt på Island 7.-10.6.1995 med mange af LEDAs medlemmer som deltagere. NFL har Nordisk Sprogsekretariat som paraplyorganisation og sekretariat. Sprogsekretariatet er i færd med at blive nedlagt af Nordisk Ministerråd, pt. vides det ikke med sikkerhed. NFL har gjort indsigelse over for nedlæggelsen.

3. *Bestyrelsesmøder*

Bestyrelsen har afholdt 6 møder i 1995. Heraf er en del gået med forberedelse af medlemsmøder og Nyhedsbrev, og derudover har vi arbejdet med en ny medlemsregistrant. Den udsendes med næste nummer af Nyhedsbrevet.

Antal medlemmer

Pr. 31.12.1995 var medlemstallet 108 plus et antal restanter.

Pia Jarvad

Regnskab 1995.

DRIFT

(1994)

Indtægter

Kontingent 101 medl. (7 også for 94)	10.820,00	(11.500,00)
Kontingent 2 medl. for 96(-97)	300,00	
Renter af giro- og bankkonti	134,03	(73,73)
	<u>11.254,03</u>	(11.573,73)

Udgifter

Medlems- og bestyrelsemøder		
Vareindkøb, honorarer mv.	3.122,00	
- Medlemsbetaling	<u>2.280,00</u>	842,00 (1.962,75)
Administr., Nyhedsbreve mv.	3.598,75	(3.121,05)
Rejser mv.	2.383,00	(1.310,70)
Gaver	100,00	(516,55)
	<u>6.923,75</u>	(6.911,05)

Resultat (overskud)	<u>4.330,28</u>	(4.662,68)
---------------------	-----------------	-------------

STATUS 31.12.1995

Aktiver

Girobeholdning	22.376,51	(29.638,21)
Bankbeholdning	1.339,76	(1.865,08)
(Varelager	0,00)	(0,00)
	<u>23.716,27</u>	(31.503,29)

Passiver

Indestående til NFL	30,20	(12.147,50)
Forudbetalt kontingent	300,00	
Egenkapital		
pr. 1.1.95	19.355,79	(14.693,11)
Årets resultat	<u>4.030,28</u>	(4.662,68)
	<u>23.386,07</u>	(31.503,29)
	<u>23.716,27</u>	

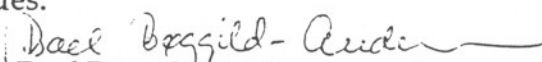
Århus, d. 25.3.1996.

Torben Arboe Andersen, kasserer

Revisionspåtegning:

Jeg har stikprøvevis kontrolleret bilag og bogføring, har konstateret, at aktiverne er til stede, og kan indstille, at regnskabet godkendes.

 Boel Bøggild-Andersen, revisor.

ANMELDELSER

Catalansk-Dansk Ordbog

I dette forår er Munksgaards grønne ordbogsserie blevet udvidet med den første ordbog mellem katalansk (dette er altså ikke nogen trykfejl!) og dansk. Munksgaards Forlag har på smudsomslaget følt sig foranlediget til at kommentere den vaklen, der er i dansk mht. stavningen af catalansk/katalansk. Forlaget selv benytter stavemåden i denne anmeldelses overskrift, da det af princip følger Retskrivningsordbogen, der udelukkende medtager formen med c, mens ordbogens forfattere Henrik Brockdorff og John Kok Petersen, der henholdsvis er cand.mag. et art. med hovedfag i latin og bifag i katalansk, spansk og fransk og cand.mag. et art. med hovedfag i spansk og bifag i katalansk, fransk og anvendt sprogvidenskab, staver ordet med k i lighed med andre fagfolk, der beskæftiger sig med området og sproget. Pga. mange års beskæftigelse med spansk (og i de senere år i mindre grad med katalansk) må jeg tilstå, at jeg selv tilhører den "kætterske" gruppe, der ville føle det meget fremmedartet at stave ordet med c.

Katalansk er officielt sprog i de selvstyrende områder Katalonien, Valencia og Balearerne på linie med spansk. Der tales desuden katalansk i Roussillon-området i Sydfrankrig samt i byen Alghero på Sardinien. Endelig er katalansk officielt sprog i Andorra.

Munksgaards Forlag har ikke præget redigeringen af denne nye ordbog, men købt et deloplæg af en allerede færdig udgave og forsynet den med det kendte grønne omslag. Ordbogen har ca. 30.000 lemmata og 13.000 faste vendinger og eksempler hovedsagelig fra moderne standardkatalansk. Der er dog også medtaget ældre og regionale udtryk.

Ordbogen er på 852 sider, koster 348 kr og er én blandt flere nye bilingvale ordbøger med katalansk som udgangssprog, som støttes økonomisk af den katalanske lokalregering, la Generalitat de Catalunya.

Ordbogen består af følgende dele:

- a) Forord (på dansk og katalansk) ved lektor Magnus Berg, Institut for Romansk Filologi ved Århus Universitet
- b) Brugervejledning, ligeledes på dansk og katalansk
- c) Kortfattet katalansk grammatik på dansk (38 sider), herunder oversigt over bøjningen af 53 uregelmæssige verber samt liste over suffikser
- d) Liste over forkortelser (med forklaring på katalansk og dansk)
- e) Selve ordlisten (792 sider).

Ifølge brugervejledningen henvender ordbogen sig såvel til katalansksprogede brugere som til danske. Dette er et højt mål at sætte sig, og brugervenligheden bliver da også større for den ene målgruppe, nemlig de katalansksprogede brugere, end for den anden gruppe, der har dansk som modersmål. Dette

skyldes, at beskrivelsessproget i såvel de grammatiske angivelser som i de faglige markeringer, der - foruden at angive lemmaets faglige tilhørsforhold - ved polyseme lemmata hjælper med til at finde den rigtige ækvivalent på dansk, er katalansk. Fx må oplysningen om, at *ben* er en variant af *bé*, som anvendes foran adjektiv, adverbium og verbum, være mere interessant for den danske bruger end for den katalanske, som må formodes at vide dette, men alligevel anføres oplysningen på katalansk. (Det skal retfærdigvis oplyses, at en del af de anvendte katalanske forkortelser er let gennemskuelige, da de svarer til internationale forkortelser).

For den katalansksprogede bruger egner ordbogen sig således fortræffeligt til oversættelse mellem modersmål og fremmedsprog, mens den i mindre grad er velegnet til sprogproduktion på dansk, da de danske ækvivalenters køn og bøjning ikke er opgivet.

For den danske bruger er ordbogen yderst velegnet til reception af tekster på fremmedsprog og til oversættelse mellem fremmedsprog og modersmål. De medtagne lemmata synes umiddelbart at dække det grundlæggende ordforråd udmærket, eftersom jeg i ordbogen har kunnet finde samtlige ord i et katalansk digt, et katalansk firmas årsberetning samt i forskellige breve fra la Generalitat de Catalunya.

For en dansk nybegynder vil det typisk være problematisk at gennemskue, hvilket verbum en uregelmæssig form (fx *puc*) hører til (*poder*), og det ville være til uvurderlig hjælp, om de vigtigste uregelmæssige former blev medtaget som lemmata med henvisning til infinitiven, således som det fx praktiseres i Munksgaards spansk-danske ordbog.

Den danske brugervejledning (*Anvisninger*) og ordbogsgrammatikken bærer af og til præg af at være oversat direkte fra katalansk. Jeg tvivler således på, at den danske bruger umiddelbart vil kunne afkode betydningen af *den absolutte anvendelse af et verbum* i modsætning til *den transitive* (p. X). Han gætter nok på, at der refereres til den intransitive brug af verbet, men bliver for alvor forvirret, når han opdager, at i ordbogsartiklerne bruges både forkortelsen *abs* og *v intr.* Hvori består mon forskellen? P. XXV og XXVI vil brugeren sikkert undre sig over henholdsvis *Demonstrative pronomener/adjektiver* og *Possessive pronomener/adjektiver* som overskrift til de pågældende pronomener. Og hvad er *GRAFI* (p. XIX)? Bortset fra disse små skønhedsfejl er vejledningen i brugen af ordbogen og ordbogsgrammatikken meget overskuelige og nemme at arbejde med. Der findes således et fyldigt skema over kombinationsmulighederne af de ubetonedede personlige pronomener, som erfaringsmæssigt volder problemer. Dog kan jeg ikke dy mig for at nævne, at ordbogsgrammatikkens brugervenlighed over for danske brugere ville øges betydeligt, hvis de anførte eksempler blev oversat til dansk. Ordlisten er en såkaldt nichealfabetisk ordliste, hvor lemmata (plus faste vendinger og idiomatiske udtryk) er ordnet i klyngeform. Lemmata, faste vendinger og idiomatiske udtryk er skrevet med halvfed skrift og sættes dermed i relief, katalanske eksempler, faglige markeringer og grammatiske

angivelser er anført i kursiv, og den danske ækvivalent i normalskrift.

I mange af ordlistens artikler er der tale om et væld af gode, moderne eksempler.

Der oplyses intet om den empiriske basis for hverken lemma- eller ækvivalentselektionen i Catalansk-Dansk Ordbog. Catalansk-Dansk Ordbog hilses hermed velkommen! Havde den eksisteret for 5 år siden, havde jeg straks kunnet vide, at grunden til, at springvandet på Plaza de Catalunya ikke sprang, var, at man sparede på vandet og ikke, at man, som jeg i første omgang med nogen undren troede, var ved at installere det. På skiltet stod der nemlig: *Estalviem aigua!*

Litteratur:

Bergenholtz, Henning/Sven Tarp: Manual i fagleksikografi. Udarbejdelse af fagordbøger - problemer og løsningsforslag. Systime 1994
 Bergenholz, Henning: Ordbøger skal anmeldes af fagfolk; i: LEDA nr. 14, februar 1994
 Thomsen, K.T.: Om varedeklARATIONER for ordbøger; udkommer i: LEDA nr. 22, juni 1996.

Agnete Berg Nielsen

Jens Axelsen: En rød klassiker. Dansk-Engelsk Ordbog 1845 - 1995. Udgivet af Gyldendal, 1995.

Alle der har gået i skole i Danmark kender Gyldendals røde ordbøger. Jens Axelsen har siden 1964 været redaktør af de engelske ordbøger i denne serie. Hans navn står også på titelbladet af den 10. udgave af Vinterberg & Bodelsens Dansk-Engelsk ordbog og ligeledes har han været medredaktør på Kjærulff Nielsens Engelsk-Dansk (begge værker er udkommet i serien Gyldendals Store røde Ordbøger). Jens Axelsens pædagogiske erfaringer som ordbogsforfatter og sprogmand kommer brugeren til gode i hans Dansk-Engelsk Undervisning (1990). Med denne baggrund er det indlysende at forfatteren måtte have en særlig interesse i at gå tilbage til rødderne og undersøge oprindelsen af det materiale der blev grundlaget for den så kendte dansk-engelske røde ordbog. Resultatet af denne undersøgelse foreligger nu i bogform med titlen: En rød klassiker.

Historien, fortalt i bogens første, kronologiske del, starter i 1845, altså i slutningen af guldalderen og slutter i nutiden: i 'elektronikkens tidsalder'. Vi stifter bekendtskab med forfatterne på rad: nogle var markante personligheder som Th. G. Repp, andre igen mere stilfærdige eksistenser, som A.L. Larsen. Lektor Hermann Vinterberg, der redigerede den dansk-engelske ordbog gennem en menneskealder omtales med særlig stor respekt. Men mange andre personer, der har haft betydning for ordbogens historie, får et ord med på vejen.

Vi får lov at følge, hvordan materialet udvikles: både ændringer i ordbogens ordforråd, stavning, typografi og omfang omtales og belyses med eksempler.

Særlig interessant er at læse, hvornår og hvordan forældede ord glider ud og nye kommer til. Når læseren er nået til optagelsen af "deleforældre" og "skrabeæg" i ordbogen, så ved han at det nu drejer sig om den foreløbig sidste udgave (1995) af ordbogen.

Som illustration bringer bogen opslag fra forskellige ordbøger, omtrent med de samme artikler: med opslagsordet "bringe" i centrum (fra 1824, 1845, 1873, 1888, 1902, 1944, 1978 og 1995). Det giver læseren mulighed for også selv at drage sammenligninger.

Bogens anden del hedder 'Tværsnit', og her behandler Jens Axelsen nogle centrale aspekter i ordbogens historie, der ikke kan henføres til én enkelt periode, men som snarere er af generel interesse for det samlede forløb. Afsnittet 'Kampen mellem engelsk og tysk' omhandler det engelske sprogs status i forhold til tysk. Grammatikkens plads og rolle i ordbogen samt retskrivningsnormens tilblivelse og dens brug i ordbogs-materialet kommenteres i historiens lys i de sidste to afsnit.

Jens Axelsen slutter bogen med en kort opsummering af de vigtigste milepæle i denne røde klassikers historie som er blevet fortalt med engagement i sagen og respekt for forgængerne. En læseværdig bog for alle der interesserer sig for leksikografi og faget historie.

Anna Braasch

B. Kjærulff Nielsen: **ENGELSK - DANSK ORDBOG**

(5.udg. 1995. Gyldendals Forlag, København.
ISBN 87-00-21068-4. Pris 1.200 kr.)

1995 var et annus mirabilis for engelsk leksikografi: der udkom helt nye og opdaterede udgaver af *Longman Dictionary of Contemporary English* (3. udg.), *Oxfords Advanced Learner's Dictionary* (5. udg.), *Collins Cobuild English Dictionary* (2. udg.), *Oxfords Concise English Dictionary* (9. udg.), og der kom en helt ny eng - eng ordbog på markedet, nemlig *Cambridge International Dictionary of English*.

I Danmark fik vi i 1995 den nye (femte) udgave af Gyldendals "store engelsk-danske ordbog". Den kaldes til daglig blot "Kjærulff Nielsen", i den grad er ophavsmandens navn blevet et 'household word' i det danske sprog.

Arbejdet med denne femte udgave af Kjærulff Nielsen - i det følgende omtalt som KN - er forestået af Viggo Hjørnager Pedersen under medvirken af redaktør Ole Lindegaard Henriksen. Viggo Hjørnager vil være kendt som redaktør af Vinterberg og Bodelsens (dansk - engelske) tredje udgave, samt af fjerde udgave af samme, der påregnes udgivet i 1997.

Forordet til denne nye KN er på seks (!) korte linjer, hvor det anføres, at "i denne nye udgave er der medtaget godt 3000 nye opslagsord og foretaget nogle rettelser". Der er ingen oplysninger om omfanget af ordbogen (antal opslagsord, antal eksempler, antal idiommer osv.), og der oplyses heller intet om, hvilken brugerkreds ordbogen henvender sig til. Sandsynligvis er årsagen, at denne ordbog simpelt hen er ordbogen, når det drejer sig om engelsk - dansk, i hvert fald når vi taler om den mere avancerede ordbogsbruger, der ikke kan klare sig med Gyldendals "små røde", der ganske vist efterhånden har vokset sig større under Jens Axelsens kyndige redaktion. Imidlertid ville det have været rart med en angivelse af, hvor mange opslagsord der findes i KN; på den måde kunne man også se, hvad de 3.000 "nye opslagsord" skal relateres til. Som det er, må man gætte, og et - måske ikke helt ukvalificeret - gæt er, at KN vel indeholder omkring 120.000 opslagsord i fjerde udgave. Hvis det er rigtigt, vil det sige, at den forøgelse, der er tale om, er på under tre procent, hvilket i sig selv ikke er et imponerende tal. Der står heller ikke noget i forordet - eller andre steder - om, af hvad art de 3.000 nye ord er. Er der tale om primært ord inden for medicin, teknologi, edb, sociologi osv., hvor den største udvikling har fundet sted, eller er der primært tilføjet ord fra det - ordforrådsmæssigt - vidtstrakte EU-område? Brugeren bliver som sagt forholdt disse oplysninger.

Anmelderen må derfor nøjes med at konstatere, at KN nu er på 1250 sider, tæt trykte og respaltede. Herfra skal trækkes ti sider med miniforord, udtaleangivelser, tegn og forkortelser samt titelblad og kolofon. Det giver 1240 gedigne ordbogssider med en totalvægt på næsten 2½ kilogram - et tungt værk.

Så tunge brugsbøger har det med at gå i opløsning i ryggen og blive leddeløse i brugen, og ordbøger er jo brugsbøger par

excellence og per definition. Om Gyldendal har fundet en indbinding, der kan holde, vil kun tiden vise; forlaget har i hvert fald ikke været særlig heldigt med sin Vinterberg og Bodelsen, der ganske vist er ca. 200 sider større, men heller ikke de tidligere udgaver af KN har været særlig holdbare, og det er ærgerligt for brugeren, der har måttet betale en kilopris på 500 gode danske kroner.

Men, nok så vigtigt, hvad får køberen? Er der valuta for pengene? Medtager KN de ord, brugeren regner med at finde i den? Og er den brugervenlig? Vi begynder med det sidste, men lad mig her forudskikke, at en anmeldelse må tage hensyn til, hvilken udgave af en ordbog, der er tale om. Er det en ny ordbog, bør anmelderen være blid (men også fast og bestemt), er det en andenudgave, bør anmelderen se på, om de uundgåelige begynderfejl er blevet rettet, og ved en tredje eller senere udgave bør anmelderen notere, om de oprindelige fejl er rettet, og der bør ikke være basale fejloversættelser og lignende. Da vi her har at gøre med en femte udgave, må den bedømmes herudfra.

I. BRUGERVENLIGHED

Den trespaltede opstilling er overskuelig, takket være den valgte typografi og de korte, læservenlige linjer. Papirkvaliteten er så tilpas kraftig, at der ikke er noget fra den omstående side, der "slår igennem" og derved generer læsningen. Opslagsordene er udrykket en smule og er trykt med fed, så det enkelte ord er let at finde.

Hvert opslagsord indleder således et nyt afsnit, der udgøres af vedkommende ordbogsartikel, men for at spare plads er sammensætninger, der ikke er sammenskrevne, samlet under det første ord. Fx er *diagonal* et selvstændigt opslagsord med egen artikel, men sammensætninger med 'diagonal' står i den næstfølgende artikel: *diagonal bond*, der indeholder de øvrige sammensætninger med 'diagonal' i alfabetisk orden og med tilde til at erstatte 'diagonal'. Artiklen omfatter så

diagonal bond, - *expansion*, - *eyepiece*, - *fraction*.

Det er udmærket og overskueligt. Hvad der er mindre hensigtsmæssigt er, at *diagonally* er anbragt midt inde i denne artikel, og det var nok ikke dér, man først ville søge efter ordet; det burde have været ophøjet til selvstændig artikel.

KN har mange opslagsord, men den har også lange artikler i de tilfælde, hvor et højfrekvent ord har mange betydninger, som fx verbet *make*. Det står opført med 23 forskellige betydninger, men disse er klart adskilt vha arabertal, der er trykt med fed. Hertil kommer, at hvert tal starter på en ny linje, og det bevirker, at man ubesværet kan gå fra én betydning til den næste under sin søgen. Efter disse 23 betydninger følger

- A: with nouns
- B: with verbs
- C: with adj., adv.
- D: with prep., adv., conj. [altså typisk phrasal verbs].

KN har det princip, at definitionsfelterne er anført på engelsk. Det må være for at hjælpe den engelsksprogede bruger, som ordbogen altså også må være beregnet til ud over den danske bruger. Disse definitionsfelter er oftest ganske gode for den engelske, men ikke altid særlig givende for den almindelige danske bruger. Hvis vi bliver ved *make*, finder vi under D fraseverbet *make out* med 12 betydningsvarianter, markeret med bogstaver fra a) til l).

Artiklen med disse 12 betydninger er delt (tilfældigt) op i fire afsnit, og det letter overblikket noget, men ikke nok. De enkelte betydninger bør være lette at finde, og det er de ikke. Ved visse verber som 'put', 'run' og 'take' er der ved flere fraseverber mellem ti og tyve betydningsvarianter, som er anført uden typografisk markering til at lette søgningen. Det er sandsynligvis pladshensyn, der har ført til den for brugeren dårlige løsning, men det er ikke brugervenligt, at fx *take up's* 21 betydningsvarianter er anført i én lang artikel uden andet end bogstavmarkeringer, der går i ét med den øvrige tekst.

Der var ovenfor lejlighed til at rose den typografiske opbygning af artiklen *make*, men denne klare opbygning er ikke et gennemgående træk. Den findes fx ikke ved 'run' (med 24 betydninger) og 'put' (med 9 betydninger), men derimod nok ved 'take'.

II. DÆKNING - HVAD ER (IKKE) MED?

Er alle - eller næsten alle - de ord med, som brugeren søger efter i KN?

A. Lad os se på ALMENSPROGET først.

En række søgninger viser, at det almene ordforråd er velrepræsenteret, selv om der (nødvendigvis?) er ord, som man synes burde have været med, men som man leder forgæves efter. En stor ordbog bør have alt det væsentlige med, men man kan altid diskutere, hvad der er væsentligt. Nærværende anmelder savner en række almindelige ord ("almindelige ord" skal her forstås som ord fra almensproget, der forekommer almindeligt i aviser, tidsskrifter, bøger, nyhedsudsendelser etc.). Fx har KN ikke følgende ord under bogstavet P, eller de er ikke fyldestgørende behandlet:

<i>page-three girl</i>	[sv.t. side-ni pige]
<i>page turner</i>	1. spændende bog som man ikke kan lægge fra sig 2. nodevender
<i>pain threshold</i>	smertetærskel
<i>palimony (US)</i>	underholdsbidrag til tidligere samlever(ske)
<i>pancake roll</i>	fyldt pandekage
<i>parasuicide</i>	selvmordsforsøg (som råb om hjælp)
<i>parenting</i>	det at være forælder, [ofte] forældrerolle
<i>peace dividend</i>	fredsdividende [penge der spares på militærudgifterne efter den kolde krigs ophør, og som nu kan bruges til fx sociale formål]
<i>personalize</i>	(BE <u>personalise</u> er ikke anført) angives som "gøre personlig; personificere", men i mange tilfælde er det ikke dækkende: <i>personalised letter paper</i> a -- number plate a -- exercise schedule, for slet ikke at tale om ' <i>personalise the numbing figure of road accidents</i> '
<i>pink pound/dollar</i>	[om homosexuelles købekraft]
<i>pink slip</i>	fyreseddel <u>er</u> med, men ikke verbet:
<i>be pink-slipped</i>	blive fyret
<i>pixel</i> [<picture element]	pixel, billedelement [edb]
<i>pogo</i>	pogodans [hvor man hopper på stedet til punkrockmusik]

- pop-up findes ikke som selvstændigt opslagsord. KN har pop-up bed', ' ~ toaster', ' ~ value', men ikke: pop-up book, ~ card, ~ headlights/lamps, ~ menu [edb], ~ window [edb]
- price-conscious prisbevidst
- priceless ubetalelig, kostelig
- psephology 1. valgstudier, studiet af vælgeradfærd
2. valgforudsigelse(r)
- KN har psephologist', der anføres med betydningen 'specialist i opinionsundersøgelser', og denne betydning svarer ikke til, hvad eng.- eng. ordbøger opgiver, nemlig 'valgforsker'.
- Hvis vi stadig væk holder os til det almensproglige område, viser KN mange lakuner:
- abled anføres som sv t 'able-bodied (modsat disabled)', men vi finder ikke fx *otherly/differently/uniquely* abled, der alle er eufemistiske omskrivninger af 'disabled': handicappet, der endnu hyppigere har betegnelsen *challenged*, som KN heller ikke har.
- accessorize anføres som 'US', men det findes også i BE, oftest stavet accessorise. KNs oversættelse er "fremstille som tilbehør til", og den kan ikke bruges ved fx 'a little black dress *accessorised* with a gold necklace'
- backlogged 1. overbebyrdet (m arbejde/sager)
2. m overfyldte lagre (b. with goods/cars/...)
- belt findes (selvfølgelig), men ikke:
- Bible belt (US), muesli belt (BE), rust belt (US)
- bumf angives som "papirer, dokumenter", men konnotationerne: at disse dokumenter er dødssyge, hører til papirnusseri osv oplyses ikke ['bumf' er et kortformsord for 'bum fodder'!]
- camcorder videokamera
- car jack men hijack er med
- challenged handicappet ["pol. korrekt" ord]
- community worker
- coned-off (area) vejarbejde afmærket med kegler
- cost her anføres det ikke at verbet bøjes regelmæssigt i betydning 2(!!)
- council list be on the council list: være skrevet op til hus/lejlighed [hos kommunen]
- cream tea, desk-top organizer, drink driver, energy efficient, customize, ethnic cleansing etnisk udrensning
- Filofax (personlig) planlægningskalender
- following har angivelsen "used as a prep.". Hvorfor må vi ikke få at vide, at det er en præposition?
- iacuzzi spabad, boblebad
- infomercial, infotainment, in-line (roller) skates; lager lout; the international community verdenssamfundet
- ish er der, men ikke
- ish noget i den retning, sådan cirka (Is he local? - Ish)
- layer i bet.: lagkagebund
- light a) let (om måltid)

	b) let (= med lavt indhold af fedt/sukker/etc)
	c) light (med lavt alkoholindhold)
lite	er slet ikke med, hverken som sb el. adj
marginalize	i bet. 'marginalisere'
microwavable/	-ability; mousse styling-skum, mousse
midlife crisis	midtvejskrise
nab	= non-alcohol beer
lab	= low-alcohol beer
nablab	[overbegreb for disse to]
naff	i bet. 'gammeldags', og
naff off!	skrid!
nanny state	formynderstat
nasty (sb)	volds-/gyser-/sexvideofilm
neighbourhood watch	
organizer	planlægningskalender
ownership	er med, men ikke bet. 'ejerskab'
quality time; rain ticket	
radicchio	radicchio(salat)
the ready	'rede penge' er med,
readies (BE, sl):	cash, gysser, kontanter er der ikke, fx
	we're a bit short of the readies
ready-to-eat dish:	færdigret
ready-to-wear	konfektions-, konfektionssyet
rear-end (vb)	køre ind i bagenden på [en bil]
recycled bottle	gengives ved 'genbrugsflaske', men den eng.
	ækvivalent for dette er
	reusable/returnable bottle
retrospect	er med, men ikke in retrospect: set i bakspejlet
smart card	savnes
speed bump	mangler, road bump <u>er</u> med
square	mangler i slangbetydningen
statesperson	[for at undgå 'statesman']
toxic waste dump	giftdepot
traffic calming	hastighedsbegrænsende foranstaltninger
wear one's trousers backwards (US, sl)	være bøsse
world-shaking	

B. FORKORTELSER

KN er ikke en ordbog over forkortelser, men da sådanne dyr jo er blevet en del af dagligdagen, må de nødvendigvis indgå i almene ordbøger i et vist - ikke for ringe - omfang. KN medtager da også mange nyttige forkortelser, men ofte bliver brugeren alligevel ladt i stikken. Det kan være, fordi forkortelsen ikke er medtaget, men det kan også være, fordi forkortelsen er medtaget i KN, men uden at der gives nogen oversættelse, og dette er næsten endnu mere frustrerende. Her skal kun gives et par eksempler til at belyse forholdet.

APB	er opgivet som Auditing Practices Board, og det er rigtigt, men en meget mere almindelig betydning er <i>all points bulletin</i> : efterlysning (<i>the police have already sent out an APB on him</i>),
ATM	er med, men uden oversættelse: pengeautomat
CD-ROM	savnes, men ROM er der
CPS	findes korrekt anført som Crown Prosecution Service, men uden oversættelse, og den fulde term er heller ikke

medtaget, så hvis man er ude efter andet, end hvad forkortelsen står for, er man lost. Det samme gælder

CPSA der er korrekt anført som *Civil and Public Services Association*, men uden oversættelse/forklaring og uden at det fulde opslagsord er medtaget

CPVE same story

DTP = desk top publishing (som er med)

EV = electric vehicle findes ikke

ISBN er der, men ikke

ISSN = International Standard Serial Number [for tidsskrifter]

ISWC = International Standard Work Code [for musikværker]

IT IT, informationsteknologi

NC 17 (US) forbudt for børn under 17 år

PCB anføres som *Printed Circuit Band* for: board, men dette er ikke med, og vi får ikke oversættelsen: trykt kredsløb, printplade

POSSLQ samlever(ske)

SAD = seasonal affective disorder

1. årstidsafhængig lidelse [generelt]
2. vinterdepression (specifikt)

SBS = sick building syndrome (som er med)

WTO er alfabetiseret forkert, så brugeren har ingen mulighed for at finde det

ZEV = zero emission vehicle

Akronymer er der også mange af i KN, men den særlige yuppie-klon er kun repræsenteret ved ordene

yuppie og buppie

buppie er uden oversættelse; "see yuppies", siger KN (hvorfor ikke 'se dette' eller 'se under yuppie'?). Men hvis man slår op under 'yuppie', finder man ikke noget om 'buppie', og måske vil man derfor tro, at de to ord er synonyme; buppie betyder imidlertid 'black yuppie', og det er heller ikke med som opslagsord.

Ligeledes søger man forgæves efter

dink = double income, no kids. Denne forklaring gives under dinky, men det betegner double income, no kids yet

woopie = well-off older person

wrinkly [mindre smigrende betegnelse for 'ældre person']

samt en række andre termer, der (især) bruges inden for amerikansk reklamebureauisprog.

C. GEOGRAFISKE NAVNE

er generelt godt repræsenteret i KN, men man savner fx

B(y)elorussia Hviderusland

Chechnya Tjetjenien, og

Chechnyan tjetjener, tjetjensk

Lake Constance Bodensøen

mens Lake of Lucerne og Lake of Geneva er der

the Czech Republic Tjekkiet

the Peru Current Humboldtstrømmen

Tadzhikistan savnes, mens Tadjikistan er med

Tierra del Fuego Ildlandet

the Virgin Islands de vestindiske øer, Jomfruøerne

D. FAGSPROGLIGE TERMER

kan af pladshensyn kun omtales ganske kort.

Edb-udtryk

er generelt dårligt repræsenteret i KN. Man savner en række sammensætninger med -ware, fx shareware, fontware, freeware, groupware, middleware, vapourware, liveware, geneware.

Vi finder heller ikke almindeligt forekommende termer som wild card, CD-ROM, notebook [lille bærbar computer, under 3 kg] desktop (computer), tower gulvkabinet, tower og mange andre.

Økonomisk/finansielle termer

er inegalt repræsenteret:

corporate image/income tax/raider er med, men ikke corporate body/charter (US) /controller/culture/fleet/officers/sector/treasurer, og heller ikke

meltdown 1. krak

2. katastrofalt fald [i aktiekurser]

price currant priskurant

pricing prisfastsættelse

price agreement/sticker/support/terms

price/earnings ratio, mens forkortelsen P/E ratio er med

Medicinske termer

er ligeledes inegalt - og ofte meget stedmoderligt - behandlet: campylobacter og stafylococcus er med, men ikke salmonella og listeria, ej heller aflatoxin

En række cancer-termer savnes:

colorectal/epithelial/industrial/invasive/occupational/respiratory cancer, cervical smear, anti-cancer drug (kræftmedicin), cancer killing drug (kræftbekæmpende medicin);

mastectomy er anført som 'mastektomi, fjernelse af brystkirtlen', men ikke som 'operativ fjernelse af brystet'

carcinogen gengives som 'kræftfremkaldende stof', men ikke med den medicinske fagterm 'carcinogen', og

carcinogenesis (kræft risiko, risiko for kræft) er der ikke

ME er med som forkortelse for 'Middle English', 'mechanical engineer', 'men', 'Most Excellent', men ikke for

myalgic encephalomyelitis, der populært kaldes 'yuppie influenza'

I det hele taget er der meget få forkortelser med inden for det medicinske område, bla. ikke

ICSI = intra-cytoplasmic sperm injection: mikroinsemination [bruges især ved nedsat sædkvalitet]

IVF = in vitro fertilization

Men hele området med fertilitetsbehandling osv, der jo er meget omtalt i pressen, er generelt forsømt af KN, ikke bare hvad forkortelser angår.

III. ER KN UP TO DATE?

KN har på mange måder et noget altmodisch præg. Mange over-

sættelser kan virke lidt bedagede, men det kan en god sprogbruger sandsynligvis gennemskue, selv om "bedagede" oversættelser af fx slangudtryk kan virke mod hensigten, og netop slang (og daglig-sprog!) er en af akilleshælene i KN.

Her skal kun anføres to eksempler, der ikke vedrører oversættelsesækvivalenterne, men hvor en ansigtsløftning ville være ønskelig.

1. ORDKLASSEANGIVELSERNE

KN anvender stadigvæk betegnelsen pronomen for den klasse, der i dag kaldes determinatorer (bestemmerord). Ordet EVERY kunne belyse dette. Det har ordklassebetegnelsen pron (for: pronomen), men da et pronomen erstatter et substantiv (eller rettere en NP, en nominalfrase), er betegnelsen pronomen ikke korrekt. EVERY kan ikke træde i stedet for en NP, som et pronomen - 'stedord' - skal kunne for at leve op til sit navn.

EVERY kan kun optræde på pladsen lige foran et substantiv som i: '*there is every reason to believe*'; '*every member has the right to vote*', etc. Skal det erstatte en NP, træder sammensætninger i stedet: everyone, everybody, everything, så disse er altså pronominer.

KN anfører OWN som adjektiv, og det forekommer ligeledes problematisk fra et lingvistisk synspunkt. OWN må klassificeres som terminator og som pronomen, foruden selvfølgelig som verbum.

Ovenfor nævntes following, men det står ikke alene:

including i betydningen 'iberegnet, inklusive' etc. anføres som "pres. part.", hvor "prep." ville have været at foretrække. For counting gælder nøjagtig det samme, mens considering anføres som "pres.", hvilket vel skulle have været "pres. part.", men det ville være mere korrekt at anføre det som "conj." - med eller uden that! Vi finder heller ikke granted (that) som konjunktion, og slet ikke using, der er på vej over i præpositionernes klasse. Heller ikke anti er med som præposition (he is anti everything), og into i den nye betydning savnes ligeledes (an enquiry/investigation/study/...into a problem).

2. UDTALEANGIVELSERNE

Den danske bruger ved nok, at et 'r' er et engelsk r og ikke en af de danske varianter. Men anderledes forholder det sig med 'i'. KN har kun /i/ i lydskriften, og en mindre(?) kyndig kan derfor ikke vide, hvornår udtalen er /i/ og hvornår den er /ɪ/. Slår man fx op under 'interim', får man udtale /int-rim/ [- betegner her den eng. shwa-lyd, som ikke kan gengives med de almindelige fonte], mens den korrekte udtale er /ɪnt-rim/. Dvs at den intetanende ordbogsbruger hele vejen igennem får et forkert foneminventar udleveret, og det burde der have været rettet op på.

Ligeledes gøres der heller ikke forskel på vokalkvaliteten i de to engelske u-lyde som i full og fool; begge betegnes med u-symbolet, det lange med længdetegnet : /u:/. Der angives heller ikke forskellig vokalkvalitet i box - ball, begge gengives med 'åbent o', med længdeangivelse for den sidste. På samme måde er de to forskellige a-lyde angivet ved /a/, som fx i find /faɪnd/ og far /fa:/.

Der er flere ting at bemærke her, men det korte og det lange er: hvorfor ikke bruge IPA, det internationale lydskriftsystem? Det bruges af engelske 'learner's dictionaries', så det kan ikke være, fordi det er for vanskeligt, og selv nogle af de mest konservative engelske ordbøger er gået over til at anvende det, og det ville være en virkelig hjælp for ordbogsbrugeren.

IV. ER KN PÅLIDELIG?

De allerfleste almindelige brugere af en ordbog har en tyrkertro på, at det skrevne ord - i hvert fald i en ordbog - er "gospel truth". Først på et meget avanceret niveau bliver brugeren klar over, at ordbogens oplysninger skal tjekkes i en eng-eng ordbog. Derfor er det et sine qua non, at ordbogens oplysninger står til troende. Som anført ovenfor bør en femteudgave have ryddet de egentlige fejl af vejen, og lakunerne bør være udfyldt. Desværre ved vi jo alle, at den perfekte, 100% fejlfrie ordbog ikke findes, og som det også vil være fremgået af, hvad der er sagt ovenfor, er KN heller ikke fejlfri. Et område, hvor der er særlig mange fejl, er inden for dyre- og især plantenavne, og det er jo ikke særlig rart at måtte konstatere.

Det almindelige ordforråd er allerede blevet omtalt, så her skal blot nævnes et par enkeltteksempler derfra:

a marked man er gengivet som 'en mærket mand'

På dansk betegner 'en mærket mand' en person, der er mærket af sygdom, bekymringer etc., mens på engelsk '*a marked man*' =

- 1) 'a person who is watched with suspicion or hostility'
 - 2) 'a person destined to succeed' (Concise Oxford Dictionary),
- og de to forklaringer ligner ikke rigtigt KNs forslag.

Paki '= Pakistani', siger KN. Det er ikke helt rigtigt, da '*Paki*' er en nedsættende, anstødelig glose, mens '*Pakistani*' er den neutrale, objektive betegnelse, jf fx *Paki shop* indvandrerbiks, perkerbutik etc.

couch potato gengives som 'fjernsynsnarkoman', som normalt kan gengives ved 'television (el. telly) addict'. KNs oversættelse er lidt skæv, da vi mangler den del af indholdet, der går på sløv, passiv adfærd + indtagelse af chips, færdigmad, cola, øl, etc. foran fjerneren, tosseren eller hvad man nu skal benævne kassen i en sådan sammenhæng. Sprognævnet mener, at den danske benævnelse er "sofakartoffel", men er den almindeligt udbredt?

V. KONKLUSION

På baggrund af, hvad der er nævnt ovenfor, må man sige, at KN er en stor ordbog og en god ordbog. Det må imidlertid konstateres, at den på mange områder kan forbedres og bør forbedres. Vi må håbe, at forlaget vil afsætte de nødvendige ressourcer (eller 'ressurser') til en tiltrængt mere gennemgribende fornyelse af den "store engelsk-danske" ordbog, så den kan blive ved med at være flagskibet inden for engelsk - dansk leksikografi.

OM VAREDEKLARATIONER FOR ORDBØGER

af K.T.Thomsen, Den Danske Ordbog, DSL, Njalsgade 80, 2300 S

0. Indledning

Det vil formentlig kun ryste de færreste, når jeg påstår, at ordbøger på den ene side har brugere, på den anden magere. Brugerne brokker sig over magerens manglende evne til at redegøre for lige netop det specielle problem, som brugeren nu sidder med, og magerne brokker sig over, at brugerne ikke forstår at bruge ordbogen rigtigt. Mistroen og fordommene er gensidige og begge parter har naturligvis ret. Med andre ord står striden i sidste instans om den struktur, brugeren forventer at finde i en given ordbog og om den struktur, som mageren mener er mest hensigtsmæssig henset til omstændighederne. Mange magere har ikke forståelse for brugernes behov, og mange brugere har ikke forståelse for de vilkår magerne arbejder under. Disse trivielle betragtninger fremgår med al tydelighed af det utal af anmeldelser, modanmeldelser og forsvarsindlæg, som henholdsvis brugere og magere i tidens løb har kunnet divertere hinanden med (Mogenssen/Bergenholtz 1993). Anmeldelser? Ja! Anmeldelser. En textgenre, som rummer repræsentanter, der er lige så forskellige som nat og dag, men som bindes sammen af et fælles træk, nemlig den personlige vurdering. Det grundlag vurderingen hviler på, er imidlertid ikke altid lige sagligt, og det kan jo nok bringe adressaten i harnisk. Det synes derfor at være i alles interesse at få skabt et så sagligt grundlag for anmeldelser som muligt. Men sagligt velfunderede anmeldelser er meget tidkrævende, ikke mindst da de nærmest forudsætter brug af ordbogen over en periode. Derfor vil dette krav kunne komme på tværs af især forlæggeres og brugeres ønske om at få kolporteret oplysninger om ordbogen ud så tæt på udgivelsen som muligt. Af den grund synes også at være i alles interesse at få en velfunderet saglig information ud om en ny ordbog så hurtigt som muligt. Den form, som fo-

rekommer mest velegnet til at løse såvel hurtigheds- som saglighedskravet er **ordbogsdeklarationen**.

De følgende sider vil beskæftige sig med afgrænsningen mellem anmeldelse og deklaration, med ordbogsdeklarationens funktioner, forudsætningerne for at kunne leve op til funktionerne, dens målgrupper og med hvorledes en sådan kunne se ud. Det fremlagte forslag er naturligvis ikke endegyldigt, men skal betragtes som et udgangspunkt for debat, indtil et mere endeligt forslag kan formuleres.

1. Afgrænsning mellem deklaration og anmeldelse

Bergenholtz/Mogensén (1993) påpeger, at den gennemgående textfunktion i alle anmeldelser er at vurdere (bewerten), mens der i større eller mindre omfang også kan indgå textfunktionerne at beskrive ((beschreiben), som i parentes bemærket vel nærmest er en slags deklaration), at ræsonnere (begründen) samt at anbefale el. misrekommandere (empfehlen/abratén). Selv om Bergenholtz/Mogensén i deres artikel ikke tager stilling til ordbogsdeklarationer af det ovenfor antydede tilsnit, kan man af deres diskussion af, hvorvidt 'anmeldelser' i annonceform er overflødige eller ej, indirekte slutte sig til at de mener, at også varedeklarationer falder ind under anmeldelser i bred forstand, selv om de ikke indeholder det obligatoriske træk 'vurdering' (op.cit. 11). Dette falder fint i tråd med at deklarationen set fra et funktionelt synspunkt skal omfatte punktet 'beskrivelse', som er selve udmøntningen af den saglige information, men selvfølgelig også kan inddrage punktet 'ræsonnement' (for så vidt angår det påberåbte metasprog i ordbogen). - Således kan deklarationen nu defineres som en reduceret anmeldelse med beskrivende og undertiden ræsonnerende funktion, som er blottet for vurderinger og an-/afbefalinger.

2. Hvem er modtageren/modtagerne af en deklaration?

Bergenholtz/Mogensen (1993) skelner for anmeldelsers vedkommende mellem tre adressatgrupper, nemlig metalexikografer, praktiske lexikografer og brugere, dvs. *potentielle købere*. I princippet må disse adressatgrupper også være relevante for deklarationer. Metalexikografen vil fx kunne få information om anvendelse af nye teorier og tilgange til behandling af lexikografisk stof. Den praktiske lexikograf bliver bekendt med nye måder at strukturere stof og stofområder på, lige som han får information om det materiale, som udgør ordbogens genstandsområde. Brugerne, dvs. de potentielle købere, som principielt også inkluderer de to foregående adressatgrupper, er selvfølgelig den største og for udgiveren vigtigste gruppe, og de vil have en interesse i at få at vide, hvad ordbogen siger noget om.

Men vil de brugere, som ikke er faglexikografer have samme oplysningsbehov som faglexikograferne? Næppe. Faglexikograferne vil som antyd det især være interesseret i teoretiske og strukturelle problemstillinger, mens den ikke-faglexikografiske bruger ønsker information om, hvad man kan få at vide i ordbogen, så han kan tage stilling til, om den kan opfylde hans behov. Hvis vi forudsætter, at sol og vind deles lige mellem adressatgrupperne, kan vi nemt komme ud i den konflikt, at korthed og informativitet i form af prægnante, faglige udtryk kappes med forståelighed for brugerne. Dette ikke mindst, da den mest præcise information tillige er knyttet til en lexikografisk/grammatisk **terminologi**, som ikke kan forventes at være alment kendt.

Der kan drages to konsekvenser af denne problemstilling. Den ene er, at man kan operere med to typer deklaration. En 'almendeklaration' som har den bredest mulige målgruppe, er relativt kort og skrevet i et for flertallet af brugere forståeligt sprog, og en fagdeklaration, som er længere og

betjener sig af den relevante fagterminologi. Den anden konsekvens er, at såfremt den informative funktion lægges til grund for deklarationen, så kan såvel faglexikografer som brugere forstå et sprog, som ikke er gennemsyret af faglige termini, hvorimod kun faglexikografer kan afkode de terminologisk set meget faglige tekster. Dette kunne tale for at man generelt holder deklarationen i et alment forståeligt sprog.

Til dette synspunkt skal imidlertid indvendes, at det deklarerede værks adressatgruppe i sig selv spiller en stor rolle. For hvis ordbogen eksempelvis drejer sig om ældre nydansk bødgerslang på det sydlige Anholt, kan der forventes en relativt smal målgruppe, som vil være tjent med en mere terminologisk præget deklaration, end hvis det havde drejet sig om en ordbog over moderne dansk almensprog. Sidstnævnte kunne måske endda berettige såvel en almen deklaration som en fagdeklaration.

Det synes således relevant at operere med to typer deklaration, en kortere almen deklaration og en længere fagdeklaration og lade målgruppens bredde afgøre, om kun den ene, kun den anden eller begge to skal skrives.

3.0 Ordbogsdeklarationen

3.1 Generelt

Uanset hvilken type deklaration der er tale om, synes det ved en umiddelbar betragtning formålstjenligt at anvende et så fintmasket beskrivelsesapparat som muligt, som indfanger så mange oplysningstyper som muligt. Det kan principielt ske ENTEN i form af et maximalt deklarationsinventar forstået som foreningsmængden af alle mulige oplysningstyper i alle mulige ordbøger, som så kan udfyldes efter behov, ELLER i form af et inventar for hver type ordbog. Begge disse extremer er umuligheder i praxis. Hvad det første angår, så er det naturligvis muligt at excerpere oplysningstyperne fra eksisterende ordbøger, men det er (heldigvis) umuligt

at forudsige, hvilke oplysningstyper, der med tiden er eller synes at blive relevante i fremtidige (evt. elektroniske el. televisuelle) ordbøger. Ved excerpering fra eksisterende ordbøger vil vi løbe ind i det problem, at mængden af oplysningstyper vil være så overvældende, at overblikket går tabt, og dermed bliver det vanskeligt at strukturere stoffet hensigtsmæssigt. Hvad det andet problem angår, er det en kendt sag, at typerne dels er mangefold, dels ofte er blandingsformer, dels at det enkelte værk kan defineres som flere forskellige typer afhængig af det inddelingskriterium, der anvendes, se fx (Hausmann 1989).

Et mere anvendeligt forsøg på at få hold på dette stof er at kigge på de såkaldte **omtexter**, som omfatter de dele af en ordbog, der ligger uden for ordlisten. Dels fordi de siger noget om ordbogen, dels fordi de oplysningstyper, der optages i omtexten, er relevante for deklarationen. Som Bernt Møller (1994) skriver, er omtexten en vigtig indikator af ordbogens kvalitet i kraft de metaoplysninger den bringer. Han tilskriver omtexten i **fagordbøger** tre informative funktioner, nemlig at være 'brugbarhedsvejledning', 'brugervejledning' og 'lexikografisk vejledning'.¹ Af interesse i vor sammenhæng er naturligvis i første række den såkaldte 'brugbarhedsguide', der er en art **selvdeklaration** i kortform. Den bør iflg. Møller (op.cit 334f) indeholde oplysningstyperne:

1. fagområde og UDK-nummer
2. brugerforudsætninger (fagviden/sprogviden)
3. formål (oversættelse/reception/produktion)

¹ I artiklen kalder Møller dem hhv. Dictionary Guide, som skal beskrive "the utility and quality of the tool", User's Guide og Lexicographic Guide, som er for den bruger "who requires specialist information such as scientific data on the dictionary and its background" (op.cit.: 334)

4. Ordlistens indhold (sprog til sprog, alfabetisk/systematisk)
5. andre dele af værket (bibliografi/brugervejledning/appendixer)
6. antal af opslagsord
7. oplysningstyper i artiklerne
8. udgave og ændringer siden sidste udgave.²

En brugervejledning (til fagordbøger), fortsætter Møller (op.cit 335ff), bør levere metainformation om de oplysningstyper, ordbogen består af. Set fra et deklarationssynspunkt er jeg helt enig i at det er væsentligt, at denne metainformation er til stede i størst mulige omfang. Der kan imidlertid være tale om to typer metainformation, nemlig den der fremgår af 'brugbarhedsvejledningen' og som er stikordsagtig, og den som er indeholdt i 'brugervejledningen' og som gerne skulle fortælle brugeren, hvad redaktionen har lagt i de metabegreber ordbogen er struktureret efter.

De otte punkter Bernt Møller har nævnt er vel alle relevante for de fleste ordbogstyper og ikke blot for fagordbøger. UDK-klassifikationen er naturligvis mindre interessant for almenordbøger.

I en deklaration kan det, mener jeg, tillige være relevant at tage

² Oplysningerne bør iflg. Møller placeres på ordbogens bagside. Det vil formentlig være vanskeligt at afgrænse en mere almensproglig ordbog vha. UDK-systemet, hvorimod specialiserede ordbøger, også på det sproglige område, kan UDK-afgrænses. Ideen med bagsideplacering er god set fra et idealsynspunkt og bør tages op af forlagene, men kan i mange tilfælde vise sig vanskeligt gennemførlig for andet end visse fagordbøger i den her skitserede form, idet et antal faktorer vil begrænse omfanget af oplysningerne. Det gælder især ordbogens format (medmindre der bruges mikroskopisk skrift) og oplysningstyperne. Især de sidste to punkter 'oplysningstyper i artiklerne' og 'udgave og ændringer siden sidste udgave' kan antage extreme dimensioner (også i fagordbøger, ikke mindst hvis de er historiske). Alternativt kunne man overveje at placere oplysningerne på perm og forsats.

stilling til, om den evt. givne metainformation lever op til de krav, man kan stille til den, fx om den er overskuelig og dækkende (medtager alle oplysningstyper, evt. teoretisk udgangspunkt, herunder evt. med bibliografiske oplysninger³). Det er væsentligt at nævne den metasproglige terminologi det deklarerede værk betjener sig af, idet den i sig selv kan give et fingerpeg om ordbogens aktualitet og stringens. Ligeledes vil deklarationen skulle informere om, hvorvidt der er redegjort for ordbogens struktur på mikro-, fordelings-⁴ og makroniveau. Desuden naturligvis, om der er information om forkortelser og symboler.

Det er meget væsentligt, at en deklaration beskriver den vejledning en ordbog giver brugeren i benyttelse af ordbogen og nøje redegør for, hvorledes det optimale udbytte kan nås, fx mht. krydshenvisninger, ord- og begrebsfelter, appendixer med lister, tegninger, grafer, statistikker, oversigter, formler etc.⁵

Hvad det sidste informative formål angår, de lexikografiske oplysninger, så foreslår Møller bla. bibliografier (stadig i fagordbøger), idet han skelner mellem tre typer: 1. bibliografi over ordbogens kilder, 2. supplerende bibliografi til 1, og 3. komplementær bibliografi, som omfatter de værker der forudsættes benyttet el. er nødvendige for et optimalt udbytte af

³ De bibliografiske oplysninger udgør, afhængigt af alder, omfang (og kvalitet) et kriterium, som lader brugeren drage slutninger om ordbogens aktualitet og teoretiske fundament.

⁴ Bergenholtz & Tarp: Fagsproglig Lexikografi

⁵ Møller mener endvidere, at hvis en fagordbog ikke forudsætter brug af andre hjælpemidler, så bliver det vanskeligt at undgå omtexter i form af sammenhængende tekster (op.cit. 340). Det behøver nu ikke forholde sig sådan, for er ordbogen konciperet af fagfolk for fagfolk med fremmedsprogskundskaber som fx. en oversættelsesordbog med receptivt sigte, behøver den ikke indeholde så forfærdelig meget omtext.

ordbogen. Jeg er enig med Møller i at det altid er godt at dokumentere oplysninger, men jeg kan ikke gå ind for det omfang, han foreslår, fordi det ikke lader sig afgrænse i praxis. Jeg tror, at han er blevet ramt af Handelshøjskolutitis, når han vil udvide bibliografien med især en komplementær bibliografi. Selvfølgelig vil det være fint at kunne tage hensyn til sprogligt kompetente, men fagligt læge, modersmåls- og målsprogsinkompetente oversætter ved at levere en fyldig bibliografi. Det kan bare ikke lade sig gøre (i en papiordbog)! For det første er kildeanvendelse et spørgsmål om opgavens art og tiden til rådighed. For det andet et spørgsmål om kildens niveau og målgruppe. Hvilke fagsprogsoversættere, der anvender hvilke kilder, afhænger ikke mindst af den enkelte oversætters forudsætninger. Det er ligeså forskelligt som nat og dag. Alene derfor vil jeg anse en udvidelse af ordbogens bibliografi med komplementære værker for at være en uoverkommelig arbejdsbelastning for lexikografen og i det store hele for at være død kapital i ordbogen.

Endelig skal det påpeges, at der ligger megen og vigtig brugerinformation gemt i at beskrive de oplysningstyper, som ordbogen **ikke** medtager, men som af en bruger enten må forventes at være opført eller må anses for at være så relevante, at de burde have været medtaget.

Et eksempel på en længere og mere faglig betonet deklaration er givet i: Deklaration af Engelsk-dansk juridisk ordbog, som har været bragt i LEDA-nyt 16. 1994.

Hvad den anvendte terminologi i inventaret angår henvises til Bergenholtz/Tarp (1994), Zgusta, L. (1971). og Svensén, B. (1987)

3.2 Medium

Et ikke helt uinteressant spørgsmål er, hvor en ordbogsdeklaration skal offentliggøres. Et naturligt medium er alskens fagtidsskrifter. Men det

ordbogen. Jeg er enig med Møller i at det altid er godt at dokumentere oplysninger, men jeg kan ikke gå ind for det omfang, han foreslår, fordi det ikke lader sig afgrænse i praxis. Jeg tror, at han er blevet ramt af Handelshøjskolutitis, når han vil udvide bibliografien med især en komplementær bibliografi. Selvfølgelig vil det være fint at kunne tage hensyn til sprogligt kompetente, men fagligt læge, modersmåls- og målsprogsinkompetente oversætter ved at levere en fyldig bibliografi. Det kan bare ikke lade sig gøre (i en papirordbog)! For det første er kildeanvendelse et spørgsmål om opgavens art og tiden til rådighed. For det andet et spørgsmål om kildens niveau og målgruppe. Hvilke fagsprogsoversættere, der anvender hvilke kilder, afhænger ikke mindst af den enkelte oversætters forudsætninger. Det er ligeså forskelligt som nat og dag. Alene derfor vil jeg anse en udvidelse af ordbogens bibliografi med komplementære værker for at være en uoverkommelig arbejdsbelastning for lexikografen og i det store hele for at være død kapital i ordbogen.

Endelig skal det påpeges, at der ligger megen og vigtig brugerinformation gemt i at beskrive de oplysningstyper, som ordbogen **ikke** medtager, men som af en bruger enten må forventes at være opført eller må anses for at være så relevante, at de burde have været medtaget.

Et eksempel på en længere og mere faglig betonet deklaration er givet i: Deklaration af Engelsk-dansk juridisk ordbog, som har været bragt i LEDA-nyt 16. 1994.

Hvad den anvendte terminologi i inventaret angår henvises til Bergenholtz/Tarp (1994), Zgusta, L. (1971). og Svensén, B. (1987)

3.2 Medium

Et ikke helt uinteressant spørgsmål er, hvor en ordbogsdeklaration skal offentliggøres. Et naturligt medium er alskens fagtidsskrifter. Men det

får den brede offentlighed ikke megen glæde af. Det kunne også tænkes, at forlagene selv udarbejdede særlige deklarationsbrochurer, som vel at mærke lever op til den saglighed, en deklaration forudsætter. De kunne tillige tjene markedsføringsformål, og de ville/burde være blottet for reklamegøgl. Endelig kunne det tænkes at deklamationer kunne offentliggøres i massemedierne i annonceform eller som en 'deklarationsartikel', der måske kunne forudskikke en anmeldelse til senere udkomst.

Det vil naturligvis være modigt af forlagene at underkaste deres ordbøger en deklarerings, som forudsætter en meget streng saglighed. Men i sidste instans vil det formentlig også være i branchens interesse at råde over et sæt ensartede kriterier til beskrivelse af dens produkter. Sammenlignelighed øger gerne kvaliteten, lige som saglige oplysninger om en god vare fremmer salget.

3.3 Opsummering

På baggrund af diskussionerne i de forudgående afsnit kan der formuleres nogle kriterier for ordbogsdeklamationer:

- a. Der skal tages stilling til, om det skal være en kortere, almen eller en længere, faglig deklaration.
- b. Den skal først og fremmest **informere** de relevante målgrupper om ordbogens eksistens og indhold.
- c. Den skal kunne udarbejdes **hurtigt**, også af nogen der ikke har specifikt kendskab til ordbogens genstandsområde.
- d. Den skal være sagligt **beskrivende**, evt. **ræsonnerende** mht. det anvendte metasprog i ordbogen, og må ikke indeholde personlige vurderinger. Dvs., at der i praxis gerne må peges på evt. in-konsekvenser i forhold til de præmisser ordbogen opstiller.

- e. Den skal i sit ordvalg tage hensyn til den **målgruppe**, den henven-
der sig til. Er målgruppen smal og faglig, kan fagspecifik
terminologi anvendes. Er målgruppen bred, skal der anvendes et
alment forståeligt sprog.
- f. Den bør redegøre for de oplysningstyper, der henset til formål og
målgruppe er relevante for ordbogen, men som **ikke er medtaget**.

LITTERATUR:

- Bergenholtz, H./Mogensen, J.E. (1993): Wörterbuchkritik in Dänemark, i: Lexicographica 9,
International Annual for Lexicography, Tübingen, Niemeyer.
- Bergenholtz, H./Tarp, S. (1994): Manual i faglexikografi. Herning, forlaget systime a/s.
- Hausmann, F.J.(1989): Wörterbuchtypen I: Allgemeine Aspekte der Wörterbuchtypologie und
allgemeine einsprachige Wörterbücher. I: Handbücher zur Sprach- und
Kommunikationswissenschaft 5.1
- Møller, Bernt (1994): User-friendly LSP dictionary outside matter, i: Schaefer, B./Bergenholtz,
H. (Hrsg.) Fachlexikographie. Fachwissen und seine Repräsentation in Wörterbüchern,
Tübingen, Narr.
- Svensén, B. (1987): Handbok i lexikografi. Principer och metoder i ordboksarbetet. Esselte
Studium och Tekniska Nomenklaturcentralen, Stockholm
- Zgusta, L. (1971): Manual in Lexicography, Mouton, Berlin.

4 Forslag til oplysningstyper i ordbogsdeklARATIONER

De nedenfor anførte forslag er, som nævnt i indledningen, ikke på
nogen måde endegyldige. De er heller ikke noget forsøg på at være udtøm-
mende. Men de er tænkt som en kilde til inspiration og som et forslag til
punkter, der kan kommenteres. Der er i denne sammenhæng ikke lejlighed
til at gennemgå de (afgrænsnings)problemer af mere teoretisk art, der ligger
i det foreslåede inventar.

4.1 Den korte form

TYPE: monolingval/bilingval/multilingval/andet
 KONCEPT: reception/produktion + retning(er)/uoplyst
 FORMÅL: betydningsordbog/oversættelsesordbog/thesaurus/andet
 MÅLGRUPPE: almen/faglig/blandet/andet/uoplyst
 - FORUDSÆTNINGER: krav om kendskab til emnet, uddannelse, sprog, etc./uoplyst
 GRUNDLAG: korpus/spin-off/'vendt oversættelsesordbog'/andet/uoplyst
 PRIS:
 BIBLIOGRAFISKE OPLYSNINGER: forfatter(e), deres forudsætninger, sideantal,
 format, årstal, forlag, sted, ISBN, udgave.

OMTEXT:

- for- og bagsideoplysninger, perm- el. forsatsoplysninger, forord, andet

LEMMASELEKTION

- antal
- art (enkeltord, flerordsforbindelser, forkortelser, navne, affixer etc.)
- organisering ($\pm$ strengt alfabetisk, nicher, reder, retrogradt, begrebsmæssigt, ordfeltmæssigt, sublemmatisering, andet)
- homografmarkering

UDTALEOPLYSNINGER

- transskriptionssystem

MORFOLOGI

- bøjningsoplysninger, orddeling

ORDDANNELSE

- afledning, kompositering, andet

SEMANTIK

- betydningsbeskrivelse med *genus proximum* og *differentiae specifica* eller metasproglig indleder eller andet
- ækvivalenter: samme type og ordklasse el. indholdsækvivalent udtryk
 én el. flere, sideordnede, hierarkiserede, differentiering mht.
 sprogbrug, for alle sprog?
- relationer til andre ord, fx: synonymi, antonymi etc. på flere sprog?
- (kryds)henvisninger

- metaforik
- betydningsrækkefølge

PRAGMATIK (=SPROGBRUGSMARKERING)

- inventar (fx: fag, dialekt, valør (=stil), frekvens etc.)
- for alle sprog
- ved alle ækvivalenter

DOKUMENTATION

- citater el. belæg, konstrukter, andet el. intet

ETYMOLOGI

- sprogrin
- datering

SYNTAKTISKE KONSTRUKTIONER

- valens
- kollokabilitet

ILLUSTRATIONER

TRYKKETEKNISKE DATA

LITTERATURHENVISNINGER OG SEKUNDÆRLITTERATUR

ÆNDRING(ER) I FORHOLD TIL TIDLIGERE UDGAVER

4.5 Den lange form

TYPE: monolingval/bilingval/multilingval/andet
 KONCEPT: reception/produktion + retning(er)/uoplyst
 FORMÅL: betydningsordbog/oversættelsesordbog/thesaurus/andet
 MÅLGRUPPE: almen/faglig/blandet/andet/uoplyst
 - FORUDSÆTNINGER: krav om kendskab til emnet, uddannelse, sprog, etc./uoplyst
 GRUNDLAG: korpus/spin-off/'vendt oversættelsesordbog'/andet/uoplyst
 PRIS:
 BIBLIOGRAFISKE OPLYSNINGER: forfatter(e), deres forudsætninger, sideantal,
 format, årstal, forlag, sted, ISBN, udgave.

OMTEXT:

- for- og bagsideoplysninger
- perm- el. forsatsoplysninger
- forord
- tillæg (grammatik (i bredeste forstand), brugervejledning m. principper for ordbogens opbygning, lister over forkortelser og beskrivelsesinventar, div. appendixer, sekundærlitteratur, kilder, korpusoplysninger, encyklopædiske appendixer etc.)

LEMMASELEKTION

- antal ($\pm$ sublemmata, afledninger, komposita, tilbagedannelser)
- art (enkeltord, flerordsforbindelser, forkortelser, akronymer, sted-, person-varenavne, eponymer, affixer, (bogstav)symboler etc.)
- organisering (alfabetisering: streng med 'brudte artikler', ikke-streng 'med hele artikler', bogstav-for-bogstav, ord-for-ord, niche (=alfabetisk klyngeform), listeform, rede (=ikke nødvendigvis alfabetisk) begrebs-/ordfeltsmæssigt, retrograd, medial, andet)
- homografer (lexemhomografer, bøjningshomografer, orddannelseshomografer)
- homografmarkering (tal, bogstav, andet)
- stavevarianter el. andre uregelmæssige el. uofficielle former
- hyppige fejlstavninger

UDTALEOPLYSNINGER

- transskriptionssystem (IPA, Dania, NATO, andet)
- rigssprog, $\pm$ varianter, $\pm$ regionalismer, $\pm$ dialekt
- $\pm$ tryk, hovedtryk, bitryk, intonation, andet

MORFOLOGI

- ordklasse, genus
- bøjningsoplysninger (flexion, konjugation, $\pm$ fuldstændige paradigmer, $\pm$ varianter)
- orddeling

ORDDANNELSE

- afledning, kompositering, tilbagedannelse, komparation, andet

FLERORDSFORBINDELSER

- typer (idiomer, frasale verber, støtteverbumbonstr., talemåder, faste vendinger, wellerismer, flerordstermer, fraseologismer, talehandlinger etc.)
- sprogbrugsmarkering
- variation
- ækvivalenter (på alle sprog)

SEMANTIK

- betydningsbeskrivelse med *genus proximum* og *differentiae specifica* eller metasproglig indleder eller andet
- ækvivalenter: samme type og ordklasse el. indholdsækvivalent udtryk
 én el. flere, sideordnede, hierarkiserede, differentiering mht.
 sprogbrug, for alle sprog?
- beskrivelsesdybde (markering m. numre, bogstaver, hierarkinotation)
- relationer til andre ord, fx: synonymi, antonymi, hypo-/hyperonymi, meronymi, målsprogsækvivalenter for alle typer på alle sprog)
- (kryds)henvisninger (til andre artikler, metaforiske udtryk, stilmarkerede udtryk, flerordsforbindelser og sublemmata)
- tropik (idiomatik, metaforik, betydningsudvidelser/-indskrænkninger etc.)
- betydningsrækkefølge (historisk, frekvensbetinget, logisk, fagbetinget, andet)
- konnotationsoplysninger, symbolik

ANDEN ENCYKLOPÆDISK INFORMATION end denotation og konnotation: omfang

PRAGMATIK (=SPROGBRUGSMARKERING)

- for alle sprog
- inventar (fx: fag, dialekt, valør (=stil, herunder ironi, eufemisme, pejorativ, spøgende), frekvens, geografi, kronologi, medium, genre, jargon, argot, situations- el. talehandlingsbinding el. mere traditionelt: høj, lav, neutral stil)
- ved alle ækvivalenter

ETYMOLOGI

- sprogtrin, direkte lån, oversættelseslån, nyprægning, datering, andet

DOKUMENTATION

- citater el. belæg (m. el. u. kildeangivelse, evt. som forkortelse)
- tillempet dokumentation fra primære kilder
- konstrukter
- andet el. intet
- fortegnelse over anvendte kilder (primær- og sekundærlitteratur)

SYNTAKTISKE KONSTRUKTIONER

- valens (=sætningsstrukturmønstre, evt. m. lexikalske restriktioner)
til alle ordklasser og alle sprog?)
- kollokabilitet (=syntagmestrukturmønstre, evt. m. lexikalske restriktioner)
for alle ordklasser og alle sprog?)

ILLUSTRATIONER

- tegninger, fotografier
- ± farve, rasterantal

TRYKKETEKNISKE DATA

- skrifttyper (evt. relateret til oplysningstype)
- flerfarveskrift

LITTERATURHENVISNINGER OG SEKUNDÆRLITTERATUR

ÆNDRING(ER) I FORHOLD TIL TIDLIGERE UDGAVER

PERSONALIA

Den 3. april i år fyldte professor, dr.phil. Jens Rasmussen 80 år, en mærkedag og samtidig en kærkommen anledning til at hylde ham for hans virke som linguist og administrator ved Handelshøjskolen i København gennem en menneskealder og ikke mindst som en habil leksikograf, en rolle som han først kom til at optræde i mod slutningen af sin karriere.

Da Blinkenberg-Høybye-fondet oprettedes i 70erne med henblik på videreførelsen af det store dansk-franske og fransk-danske ordbogsværk, hvis fædre var professorerne Andreas Blinkenberg og Poul Høybye, var det med en bestyrelse på kun 2 medlemmer, nemlig lektorerne François Marchetti og Johan Windfeld Hansen fra hhv. Københavns og Odenses universiteter. Det blev imidlertid hurtigt klart, at hvis disse ordbøger skulle have en chance for at overleve måtte bestyrelsen udvides med en anerkendt professor udstyret med adækvate linguistiske kvalifikationer og gode administrative evner.

At valget faldt på Jens Rasmussen var ingen tilfældighed, dels havde han studeret under Blinkenberg, dels var hans ansættelsessted Handelshøjskolen i Kbh., der allerede i en årrække havde dannet rammen om de årlige redaktionsmøder med Poul Høybye som vært. Det var en indlysende fordel at der kunne trækkes på denne læreanstalts kontorfaciliteter, apparatur og faglige ekspertise.

I en tale i Videnskabernes Selskab havde professor Blinkenberg i sin tid betegnet leksikografien som en "hjelpevidenskab under linguistikken med naturlig basis i den almene betydningslære, semantikken". I kraft af den systematiske strukturering af storartiklerne, deriblandt præpositionsproblematikken, som var Poul Høybyes speciale, kunne det nok være berettiget at tillægge så store ordbøger videnskabelig karakter.

For en almen linguist og sprogteoretiker som Jens Rasmussen var det da også lige sagen.

J.R. lagde straks ud med at gøre det klart, at det ikke, som Blinkenberg havde forestillet sig det, ville være nok hen ad vejen at supplere det bestående materiale med tilføjelse af nye ord, men at det som følge af sprogets rivende udvikling og forvandling ville blive nødvendigt at slette forældet og overflødigt stof for at få plads til den massive strøm af nye termer.

For ligesom at finde et udgangspunkt lod J.R. udsende et detaljeret spørgeskema til forskellige brugergrupper, for på basis af en analyse af den kritik og de positive forslag, som svarene indeholdt, at kunne indlede en gennemgribende revision af de eksisterende udgaver. Det gjaldt i første omgang den dansk-franske udgave, der kun var undergået små ændringer siden førsteudgaven fra 30erne.

Da indholdet i ordbøgerne i vid udstrækning hentedes fra de store ensprogede franske ordbogsværker, tog J.R. kontakt med disses redaktioner, nemlig Larousse, Robert og Trésor de la Langue Française og indbød til et kollokvium på Handelshøjskolen i Kbh. som blev en succes. Gennem en række indlæg belystes så at sige alle aspekter af leksikografisk

arbejde, såvel ensprogligt som tosprogligt, og ikke mindst moderne edb-teknik blev demonstreret.

En publikation til minde om kollokviet blev udgivet med J.R. som hovedredaktør.

I selve revisionsarbejdet, som foregik ved fordeling af arbejdet mellem medlemmerne af en redaktionskomité bestående af de 3 bestyrelsesmedlemmer af B-H-fonden og disses suppleanter, viste J.R. sig som en grundig og kritisk vejleder, der som forgængeren Andreas Blinkenberg formåede at få medarbejderne til at yde deres bedste. Denne stab af faste medarbejdere udvidedes med løst tilknyttede konsulenter inden for forskellige videnskabsgrene og fagområder, plus et antal informanter, som opmærksomt skulle følge med i medierne eller excerpere relevante publikationer. Til brug for denne omfattende stab af medarbejdere og for at give arbejdet en homogen udførelse udarbejdede J.R. i de forskellige faser af revisionsarbejdet meget minutiøse ad hoc-vejledninger og forskrifter, udarbejdet på basis af diskussioner på de halvårlige redaktionsmøder.

Resultatet af arbejdet vil tydeligt fremgå af de nyeste udgaver, dansk-fransk 1991 og fransk dansk hvis 3. udgave ser lyset medio 1997. Begge værker er undergået væsentlige ændringer og brugervenlige forbedringer med hensyn til typografi, strukturering af artiklerne, reducere af de alt for lange rækker af ækvivalenter, fornyelse af forkortelseslisten og rettelser af de fonetiske transskriptioner. Sproget er fornyet i takt med udviklingen og i overensstemmelse med de nyeste retskrivningsnormer og stilvurderinger og grunden er lagt til fremtidens elektroniske ordbogsudgaver.

For Jens Rasmussen nåede leksikografien at blive en væsentlig del af hans livsværk. Skønt alderen ingenlunde synes at trykke ham, agter han at fratræde som formand for B-H-fondens bestyrelse ved udgivelsen af 3. udgave af den fransk-danske ordbog juni 1997. Det vil ikke blive nogen let opgave at finde en afløser for ham.

Johan Windfeld Hansen

NB! NB! NB! NB! NB! NB! NB! NB! NB!

FORSLAG TIL DANSK STANDARD

Leksikalske datasamlinger - Indholds- og strukturbeskrivelse.

Del 1: Taksonomi til klassifikation af oplysningstyper.

Arbejdet med ovennævnte forslag blev omtalt på et LEDA-møde i december 1995, og er nu så langt, at det udsendes til høring medio oktober 1996.

Del 1 indeholder en struktureret oversigt over leksikalske oplysningstyper med definitioner og eksempler fra konkrete datasamlinger (ordbøger, termbaser og ordbogskomponenter til oversættelsessystemer). Denne del vil danne basis for det videre arbejde med del 2, som omhandler strukturering af leksikalske oplysninger vha SGML (Standard Generalized Markup Language).

Hensigten med taksonomien i del 1 er først og fremmest at kunne adskille og navngive de forskellige oplysningstyper, som kan forekomme i en leksikalsk datasamling. Hermed bliver det muligt at beskrive mange forskellige datasamlinger på en sammenlignelig måde.

Del 1 og 2 vil tilsammen udgøre et nyttigt redskab til forskellige formål, herunder:

- fastlæggelse af oplysningstyper og struktur i en ny ordbog, samt udarbejdelse af redaktionsvejledning,
- beskrivelse af eksisterende datasamlinger med henblik på flytning af data fra et edb-system til et andet,
- udveksling af oplysninger mellem forskellige datasamlinger.

Det skal bemærkes, at det ikke er formålet med taksonomien at foreskrive, hvilke oplysningstyper, der bør forekomme i en given datasamling.

Forslaget er udarbejdet af en arbejdsgruppe (også kaldet STANLEX-gruppen) under Dansk Standard, bestående af Anna Braasch, Ib Elfving, Gert Engel, Hanne Jensen, Claus Bo Jørgensen, Bodil Nistrup Madsen, Margrethe H. Møller, Ole Norling-Christensen og Hanne Ruus.

LEDA-medlemmer kan rekvirere forslaget gratis ved indsendelse af nedenstående slip til Dansk Standard medio oktober. Frist for indsendelse af høringssvar er 1. januar 1997. Af hensyn til brugbarheden af den endelige standard, er det vigtigt, at så mange som muligt studerer forslaget og sender svar tilbage

til Dansk Standard, således at arbejdsgruppen får oplysninger om eventuelle mangler.

LEDA

Forslag til Dansk Standard:

Leksikalske datasamlinger - Indholds- og strukturbeskrivelse -
Del 1: Taksonomi til klassifikation af oplysningstyper

Forslaget bedes sendt til:

Navn: _____

Adresse: _____

Slippen sendes til: Klaus Søndergaard
Dansk Standard
Kollegievej 6
2920 Charlottenlund fax 39 96 61 02

Sammen med Nyhedsbrevet vil de medlemmer der endnu ikke har betalt kontingent for indeværende år modtage et girokort.

Medlemsblad for
LEDA - Foreningen af Leksikografer
i Danmark.

Formand: Pia Jarvad (ansv.)

ISSN 0908-3553